

Jaké přírodní barviva na tkaniny používali Slované?

Přírodní (rastlinné a minerálne) farbivá boli hlavným zdrojom farby pre výrobu farbeného oblečenia, ktoré bolo považované za elegantnejšie a drahšie.

Suroviny na farby sa hojne vyskytovali prakticky v každej lokalite lesného pásma. Etnografické materiály v kombinácii so súčasným botanickým determinantom umožňujú zostaviť zoznam rastlín rastúcich na Slovanmi obývanom území, obsahujúcich triesloviny a farbivá, ktoré mohli byť použité v každodennom živote.

Zvyčajne sú prírodné farbivá skôr nestabilné a vyžadujú stabilizovanie pomocou trieslovín (tanínov). Niektoré rastliny obsahujú aj triesloviny a farbivá súčasne a v niektorých prípadoch je možné získať z jednej rastliny rôzne farby. Kombináciami rôznych farieb a s použitím kyseliny alebo zásady, je možné získať rôzne odtiene a sýtosti tónov.

Názov rastliny – zdroj farbiva – získaná farba

- Nátržnica močiarna (*Covarium plustre* L.) – Koreň – Červená
Hadovník väčší (*Polygonum bistorta* L.) – Koreň – Červená, trieslovina
Nátržník vzpriamený (*Potentilla erecta* L. Hampe) – Koreň + hrdzavé železo (čierna), koreň + kamenec – Modrá
Ľubovník štvorkrídly (*Hypericum quadrangulum* L.) – Koreň – Červená (na vlnu)
Ľubovník bodkovaný (*Hypericum perforatum*) – Kvety a listy – Červená a žltá
Lipkavec mäkký (*Galium mollugo* L.) – Koreň – Červená
Lipkavec syridlový (*Galium verum* L.) – Koreň – Červená
Žltohláv európsky (*Trollium europaeus* L.) – Kvety – Žltá (na plátno)
Barborka obyčajná (*Barbarea vulgaris* L.) – Kvety – Žltá (na vlnu)
Slamiha piesočná (*Helichrysum arenarium* DC.) – Celá rastlina – Žltá
Ruman farbiarsky (*Anthemis tinctoria* L.) – Celá rastlina – Žltá
Kručinka farbiarska (*Genista tinctoria* L.) – Celá rastlina – Žltá
Kosienka farbiarska (*Serratula tinctoria* L.) – Nadzemná časť rastliny – Žltá
Jastrabník okolíkatý (*Hieracium umbellatum* L.) – Kvety – Žltá
Nevädza lúčna (*Centaurea jacea* L.) – Kvety – Žltá
Alchemilka obyčajná (*Alchemilla vulgaris*) – Celá rastlina – Žltá, trieslovina
Štiav kyslý (*Rumex acetosa* L.) – Koreň – Žltá, trieslovina
Dvozub trojdielny (*Bidens tripartita*) – Celá rastlina – Žltá
Kosatec žltý (*Iris pseudacorus* L.) – Koreň – Žltá, trieslovina
Zlatobyľ obyčajná (*Solidago virgaurea* L.) – Kvety a listy – Žltá
Netýkavka nedotklivá (*Impatiens noli – tangere*) – Kvety a listy – Žltá
Jablon planá (*Pyrus malus*) – Kôra – Žltá
Breza bradavičnatá (*Betula verrucosa*) – Listy – Žltá
Vrba päťtyčinková (*Salix pentandra* L.) – Listy – Žltá
Vres obyčajný (*Calluna vulgaris salib.*) – Celá rastlina – Žltá, trieslovina
Lieska obyčajná (*Corylus avellana* L.) – Kôra – Žltá, trieslovina
Lastovičník väčší (*Chelidonium majus* L.) – Celá rastlina + kamenec – Oranžová
Chvostník jedľovitý (*Huperzia selago*) – Stonky, listy – Žltá (na vlnu)
Plavúnik sploštený (*Lycopodium complanatum* L.) – Celá rastlina – Zelená, žltá, červená
Plavúň obyčajný (*Lycopodium clavatum*) – Listy – Zelená
Žihľava dvojdomá (*Urtica dioica* L.) – Stonka, listy – Zelená
Vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata* L.) – Stonka, listy – Zelená
Vratič obyčajný (*Tanacetum vulgare*) – Koreň – Zelená
Topoľ osikový (*Populus tremula* L.) – Kvety – Zelená
Jablon domáca aj planá (*Malus domestica, Pyrus malus*) – Kvety, listy, kôra + kamenec – Zelená, Červená
Dub letný (*Quercus robur* L.) – kôra (tmavomodrá), kôra + hrdzavé železo – Čierna, trieslovina
Nevädza poľná (*Centaurea cyanus* L.) – Kvety – Modrá (na vlnu)
Stavikrv vtáčí (*Polygonum aviculare* L.) – Celá rastlina – Modrá, trieslovina
Brusnica čučoriedková (*Vaccinium myrtillus* L.) – Plody – Modrá (na ľan), tmavomodrá (na vlnu)
Horec plúcny (*Gentiana pneumonathe* L.) – Kvety – Modrá (na vlnu)
Farbovník obyčajný (*Isatis tinctoria* L.) – Celá rastlina – Modrá

Ostružina ožinová (*Rubus caesius* L.) – Plody – Fialová, malinová
Jelša lepkavá (*Alnus glutinosa* Gaertn.) – Kôra – Ryšavá, trieslovina
Vrba popolavá (*Salix cinerea* L.) – Kôra – Škoricovo hnedá, trieslovina
Krušina jelšová (*Frangula alnus*) – Suchá kôra (žltá), listy, plody – škoricovo-hnedá
Alkana (*Alkana spicata*) – Plody – Čierna Túžobník brestový (*Filipendula ulmaria* Maxim.) – Kôra – Čierna, trieslovina
Karbinec európsky (*Lycopus europaeus* L.) – šťava rastliny – Čierna
Medvedica lekárska (*Arctostaphylos uva-ursi*) – Listy – Čierna
Andromédka sivolistá (*Andromeda polifolia*) – Listy, stonky – Čierna, trieslovina
Cibuľa – Šupy z cibule – Žltá, škoricová